

Motie: Betrouwbaarheid datum inwerkingtreding en compensatie kosten uitstel Omgevingswet

De Algemene Ledenvergadering van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, bijeen op 16 juni 2021.

Stelt vast dat,

- de Omgevingswet een Rijkswet is die gemeenten (onder medebewind) uitvoeren die het instrumentarium biedt om de opgaven in het fysieke domein in samenhang aan te pakken;
- er op dit moment onvoldoende zekerheid, duidelijkheid en betrouwbaarheid is over de datum van inwerkingtreding van de wet, de (invoerings)kosten én een functionerend DSO;
- verder uitstel zorgt voor een verminderd vertrouwen in de overheid, verdere verhoging van de invoeringskosten en een onwerkbaar uitvoeringspraktijk;
- dit afbreuk doet aan de vastgestelde ambities en doelen van de wet die we gezamenlijk nastreven bij de uitvoering;
- we de financiële lasten niet willen afwentelen op onze inwoners en ondernemers én geen afbreuk willen doen aan het niveau van dienstverlening noch de voortgang van ontwikkelingen en andere ruimtelijke opgaven en ambities (zoals de woningbouwopgave en energietransitie);
- begrotingen van gemeenten het niet toelaten extra financiële lasten op te vangen.

Overwegende dat,

- gemeenten hebben ingestemd met het 'Hoofdpijnenakkoord financiële afspraken stelselherziening Omgevingsrecht';
- hierin is afgesproken dat de eigen transitiekosten worden gedragen door de bevoegde gezagen;
- uit het Integraal Financieel Beeld van de Omgevingswet blijkt dat de verwachte transitiekosten voor gemeenten in de periode tot eind 2029 oplopen tot een bedrag tussen 1,1 en 1,7 miljard euro;
- 10 jaar terugverdientijd is geaccepteerd door de minister en bestuurlijke partners als termijn waarop de Omgevingswet na inwerkingtreding budgetneutraal moet kunnen worden ingevoerd;
- het nieuwe uitstel van de wet wederom samenhangt met een niet functionerend DSO-LV én een verhoging van invoeringskosten met zich meebrengt;
- het Rijk verantwoordelijk is voor de kosten van de ontwikkeling van een functionerend DSO-LV;
- de minister aangeeft dat financiële compensatie van (een deel van de) invoeringskosten een optie is om de financiële effecten van de Omgevingswet te verbeteren;
- wij verwachten dat de 10 jaar terugverdientijd niet haalbaar is én dat gemeenten niet 10 jaar kunnen wachten op compensatie zonder te moeten snijden in andere voorzieningen;
- gemeenten op basis hiervan én zolang er geen andere afspraken zijn gemaakt verhoogde financiële risico's voorzien bij inwerkingtreding van de wet;
- we om die reden in 2022 compensatie willen voor de verhoogde invoeringskosten.

Besluit om de VNG op te dragen om:

1. alles in het werk te stellen om te zorgen dat de nieuwe datum van inwerkingtreding van de Omgevingswet écht de allerlaatste keer is dat sprake is van uitstel. Daarbij moet voldaan worden aan de volgende voorwaarden:

- a. Maak hard en concreet en zorg voor afspraken in overleg met de minister dat de nieuwe datum betrouwbaar is.
 - b. Zorg voor een einde aan de onzekerheid doordat instrumenten, informatie en financiën op orde zijn en dat er helderheid komt over voortslepende vragen en processen en vooruitgeschoven vraagstukken vóór inwerkingtreding van de wet.
 - c. Zorg voor een betrouwbare, werkbare en haalbare datum met een werkbaar en goed functionerend DSO.
2. Alles te doen wat in zijn macht ligt om de minister er toe te bewegen dat de stijgende invoeringskosten voor gemeenten worden gecompenseerd. Wij maken daarbij onderscheid tussen:
 - a. Compensatie van de invoeringskosten in het jaar 2022, om het vele werk dat in jaar van inwerkingtreding moet worden gedaan voor een verantwoorde start van de wet. De VNG bepaalt een passende hoogte van het bedrag rekening houdend met de resultaten van het KPMG rapport waarin een bedrag van 150 mln wordt genoemd n.a.v. het 1^e jaar uitstel.
 - b. Voorlopige compensatie op de vastgestelde financiële evaluatiemomenten gedurende de 10 jaar na inwerkingtreding, te weten in 2022, 2023 en 2027, indien op die momenten uit de berekeningen blijkt dat de 10 jaar terugverdientijd niet gehaald wordt.

En gaat over tot de orde van de dag.

Gemeente Moerdijk

Burgemeester A.J. Moerkerke

Wethouder D.J. Brummans

Ondersteund door de gemeenten Etten-Leur, Halderberge, Roosendaal, Rucphen en Zundert

Bijlage 1: Motivatie van motie: Betrouwbaarheid datum inwerkingtreding en compensatie kosten uitstel Omgevingswet

Inleiding en doel

Gemeenten zijn druk bezig met de implementatie van de Omgevingswet per 1 januari 2022. Het uitstel en de onzekerheid rondom de invoeringsdatum trekt een steeds grotere wissel op die voorbereiding. Naar aanleiding van de brief van de minister d.d. 26 mei 2021 over het uitstel van de datum van inwerkingtreding naar 1 juli 2022 maken gemeenten zich zorgen over de werkbaarheid, haalbaarheid en betrouwbaarheid van deze wetswijziging en de invoeringskosten. In bovenstaande brief wordt een voorstel gedaan voor een nieuwe datum, maar definitieve duidelijkheid over die datum, de gevolgen hiervan voor de wetswijziging én mogelijke tijdelijke maatregelen volgen pas ná een parlementair proces in het najaar van 2021.

Het uitstel en de onzekerheid rondom de invoeringsdatum zet de betrouwbaarheid en de geloofwaardigheid van de overheid onder druk. Het stelt gemeenten wederom voor toenemende invoeringskosten. Daarnaast trekt het een steeds grotere wissel op de voorbereiding door de onrust en onzekerheid waar niet op te organiseren is. Dit alles zonder dat er vanuit het Rijk zekerheid of duidelijkheid wordt gegeven of we hier definitief een compensatie voor kunnen verwachten.

Gerede twijfels bestaan reeds over de realiteit van een budgetneutrale overgang voor gemeenten op de middellange termijn (<10 jaar). Uit het Integraal Financieel Beeld van de Omgevingswet blijkt dat de verwachte transitiekosten voor gemeenten in de periode tot eind 2029 oplopen tot een bedrag tussen 1,1 en 1,7 miljard euro. De door KPMG gerapporteerde gemeentelijke invoeringskosten voor het jaar 2022 naar aanleiding van 1 jaar uitstel bedragen 150 mln extra. Nu is sprake van wederom een half jaar uitstel en extra kosten die daar bovenop komen.

Er is kortom sprake van een toename van de invoeringslasten en onderschatting van de hoogte van de structurele lasten. Dit heeft directe consequenties voor de begrotingen die niet de ruimte bieden om deze extra lasten op te vangen. Of hier compensatie voor komt en van welke orde is onbekend. Wij blijven de eerdere motie "budgetneutrale overgang naar de Omgevingswet" steunen. Maar om bovenstaande redenen is door gemeente Moerdijk, ondersteund door De6 regio gemeenten, een motie voor de Algemene Ledenvergadering van de VNG van 16 juni voorbereid. Deze bijlage dient als achtergrondinformatie bij de motie.

Hoofddlijnenakkoord

In het hoofddlijnenakkoord (2016) is afgesproken dat de transitiekosten worden gedragen door de eigen organisatie. Dit wijkt af van de reguliere afspraken dat het Rijk deze transitiekosten draagt bij een wetswijziging. Transitiekosten hangen samen met regelgeving, digitalisering en invoering. Herhaaldelijk slaagt het Rijk er niet in tijdig een werkend digitaal (DSO-LV) te realiseren. Hierdoor lopen de transitiekosten voor gemeenten wederom op. Alle bevoegd gezagen betalen mee aan de verdeelsleutel van de uitvoeringskosten van het informatiepunt en digitale stelsel. Hier is voor gemeenten een maximale last gekoppeld aan de structurele kosten van 18 mln/jaar. Een bedrag van omgerekend circa €1,- per inwoner per gemeente. Kosten waarvoor we niet geleverd krijgen wat is beloofd: een werkend DSO en inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Er is bij gemeenten nog geen sprake is van (of zicht op toekomstige) jaarlijkse besparingen, danwel structurele vermindering van lasten...in tegendeel.

De principeafpraak waar aan vast wordt gehouden in het hoofddlijnenakkoord is dat het Rijk de investeringskosten draagt. Tevens is aangegeven dat in ieder geval een half jaar voor inwerkingtreding van de wet de financiële consequenties van de gehele stelselwijziging in beeld worden gebracht. Hier is in de huidige aanpak geen sprake van. Om die reden geeft dit aanleiding om

nadere afspraken te maken over directe (voorlopige) compensatie die samenhangt met de uitvoering als gevolg van het niet nakomen van de afspraken.

Motie

Om te voorkomen dat de implementatiedatum wederom schuift, én om te voorkomen dat de implementatie voort gaat terwijl wij opdraaien voor de oplopende invoeringskosten (en wij betalen voor een functionerend DSO) dienen we deze motie in. De gemeentelijke begrotingen staan onder druk, er is sprake van langdurige onzekerheid en een onwerkbaar uitvoeringspraktijk. Door het blijven schuiven van de datum van inwerkingtreding worden gemeenten op extra invoeringskosten gejaagd. Deze motie dient het belang om de financiële en uitvoeringsconsequenties van het schuiven met de datum t.b.v. een voorschot op korte termijn te agenderen. Daarmee de VNG te steunen in haar overleg met het ministerie en de koepels. Om als betrouwbare overheid te functioneren en de verdere implementatie met duidelijkheid en zekerheid voort te kunnen zetten.